

Ego vero cum itinerum laboribus, bellorumque periculis essem aliquando liberatus, retuli me ad opus jam pridem institutum: sed non ita pristinas occupationes effugere potui, quin mihi rursus annus alius quasi de manibus elaberetur. Itaque hyeme superiore, ut omnino ab occupationibus ceteris me subducerem, secessi in Tusculanum, atque in ea solitudine paucis mensibus tandem perfeci, quod alioqui multis annis perficere non potueram. Quartus igitur hic tomus, quo totum opus concluditur et absolvitur, ante quadriennium, inchoatus, nunc demum Deo juvante prodit in lucem.

Quamvis autem controversias omnes temporis nostri complecti, certa que methodo in unum quasi corpus conferre voluerim: tamen controversiam de indulgentiis, quæ ceteris omnibus occasionem dedit, video nondum esse tractatam. Nam cum in libris de Pœnitentia ea disputatio locum habere debuisset; et ego rebus aliis impeditus ante nundinas autumnales manum illi extremam imponere non potuissem; malui sine hac disputatione tomum illum tertium tunc emittere, quam cum typographi dispendio propter unius libri additionem, vernales nundinas expectare.

Ceterum si Deus vitam mihi paulo longiorem donare dignabitur, et aliquid otii nactus fuero: in alia totius operis editione non solum librum de indulgentiis, sed etiam alia quædam, quæ a nonnullis desiderari videntur, adjungam. Interim his meis laboribus, quales quales sunt, unius divinæ gloriæ, et utilitatis tuæ causa susceptis, pie Lector, utere, meque apud Deum precibus tuis juva.

ORATIO IN SCHOLIS HABITA.

Annum jam decimum cum Lutheranis in hac palæstra depugno. Nec mihi tamen unquam venit in mentem, ut antequam novum certamen ingrediar, quale tandem sit animal, Lutheranus, aperiã, cum præsertim apud eos agatur, quorum non pauci fortasse nunquam ejusmodi monstra viderunt. Sed hoc anno rei, de qua agitur, magnitudo admo-nuit, ut quoniam concertatio gravissima, non cum uno, vel altero grege Lutheranorum, sed cum omnibus omnino, quamvis inter se non minus quam anobis dissidentibus, futura est, non ante in hanc arenam pug-naturus ingrediar, quam breviter exposuero, quid sit quod vulgo dicitur Lutheranus.

Ac ut nemo dubitet, orationi meæ fidem habere, nihil ipse fingam, nihil afferam meum, sed cum virum auctorem, ac testem producam, cujus vel solum nomen ad fidem faciendam sufficiat. Is erit Apostolus, et Evangelista Joannes, qui in illa sua divinissima Apocalypsi, postea-quam de prioribus sæculis multa longe prospiciendo perscripserat, ubi ad hoc sæculum venit, Lutherum per stellam de cælo cadentem; Lu-theranam doctrinam per fumum de tartaro ascendentem; ipsos autem Lutheranos per exercitum innumerabilium, atque horribilium locusta-rum, ita suis coloribus, ita ad vivum, ita luculenter expressit, ut nihil dici potuisse videatur apertius. Quamobrem si quæ Joannes de stella, de fumo, et de locustis in Apocalypsi scripsit, paulo diligentius pro temporis brevitate exposuerimus, nemo erit, qui non intelligat, quod genus bestiarum sit, cum quo, Deo bene juvante, pugnare aggre-dimur.

Igitur de stella, quæ primo loco inspicienda est, ita loquitur nonum caput Apocalypseos: *Et quintus Angelus tuba cecinit, et vidi stellam de cælo cecidisse in terram, et data est ei clavis putei abyssi. Et aperuit*

puteum abyssi. Septem Angelos Joannes inducit, qui toti urbi terrarum septem ingentes calamitates septem tubarum clangore prænuntiant. De primis quatuor cum adversariis convenimus, quatuor principales hæreses, quæ Catholicam Ecclesiam suis temporibus afflixerunt, tubis illis mysticis indicari. De sexta et septima tuba nulla dubitatio esse potest. Satis enim apertesexta tuba postremam, eamque gravissimam Antichristi persecutionem. Septima vero mundi totius interitum, et (ut Scriptura loquitur) consummationem significant.

De vaticiniõ quintæ tubæ nonnulla controversia est, dum illud in nos quadrare Lutherani clamant, nos in illos aptissime convenire non solum dicimus, sed etiam apertissime comprobamus. Illi enim vaticinium quintæ tubæ in Catholicos retorquere nullo modo queunt, nisi quintam, ac sextam tubam ita confundant, ut unam efficiant ex duabus et sacrum ac mysticum tubarum numerum penitus destruant. Neque enim Catholicæ nostræ Ecclesiæ ullam certam hæreseos notam inurunt, sed eam in Antichristi regnum degenerasse, degeneres ipsi, et vere adulterini filii mentiuntur. Regnum autem, et tempora Antichristi ad sextam tubam, non ad quintam pertinere, et res ipsa loquitur, et interpretes ejus loci summa consensione testantur.

Multo igitur verius, ac probabilius est, ut quatuor primis tubis quatuor principales hæreses designantur, ita etiam quinta tuba hæresim quamdam multiplicem, et deterrimam significari, quæ Antichristi persecutionem proxime præcurrat, eique viam patefaciat, atque sternat: quam hæresim Lutheranam esse, non ego solus, vel primus, sed pluri mi ante me ex conjecturis non levibus docuerunt. Sed quicquid sit de proprio, ac germano sensu verborum Joannis, neque enim audeo de vaticinio obscurissimo quidquam temere pronuntiare, illud affirmo, quæ Joannes hoc loco de stella, de fumo, de locustis loquitur, in Lutherum, et Lutheranos mirifice convenire.

Quid enim aliud (ut a stella cadente exordiar) vobis esse videtur, stellam de cælo cadere, nisi hominem cælesti vitæ addictum a terra longissimo intervallo remotum, sacri celibatus, ac monasticæ professionis splendore, et puritate micantem, subito ad terrenas delicias, atque ad negotia hujus mundi delabi; mortali conjugio implicari, in carne et sanguine volutari? Lutherum autem quis tandem ignorat, cum aliquando monasticam vitam, perfectam, pauperem, continentem, cælestem plane, ac divinam in clarissimo quodam ordine profiteretur, repente atque horribili casu ex sacerdote laicum, ex paupere divitem, ex continente maritum, ex monacho politicum factum? Monasterium in palatium, pannosam vestem in sericam, victum sobrium, ac tenuem in opiparas cœnas, et prandia commutasse? Denique qui propter

Christum uxorem, liberos, agros, nummosque contempserat, iterum propter uxorem et liberos, propter agros et nummos Christum reliquisse?

Quia vero Lutherus præcipuum studium suum in Apostolica Sede oppugnanda positurus erat, seque Christi Vicario antagonistam singularem professurus, pulchre Joannes dicit stellæ de cælo cadenti *clavem abyssi datam*. Ita nimirum oportebat, ut sicut Christus Apostolo Petro, ejusque successoribus claves regni cælorum attribuit, ita etiam Satanas cum Apostolo suo primario clavem abyssi communicaret; et sicut Petrus cælesti clave divina oracula reserabat, ac populis sibi creditis doctrinam salutarem de cælo afferebat, sic Lutherus abyssi clave infernalem puteum aperiret, ac tetros inde errores, antiquarum hæresum colluviem, dogmata per pernicioosa, tartareaque deduceret.

Atque hoc est, quod sequitur in Apocalypsi: *El aperuit puteum abyssi; et ascendit fumus putei sicut fumus fornacis magnæ, et obscuratus est sol, et aer de fumo putei* (1). Fumus istum, qui Lutheri casum consecutus est, plane est cæcus, et stupidus, qui non sentit. Antequam enim stella ista laberetur e cælo, totus ferme Occidens, vel potius Latina Ecclesia universa, uno Boemiæ angulo excepto, ejusdem fidei, et religionis erat, et quocumque aliquis iret, fratres suos continuo agnoscebat. Siquidem omnes versabantur in lumine. Una erat omnium fides, eadem prædicatio, iidem ritus Sacramentorum, eadem jejuniorum, festorumque observatio: non erat altare contra altare, nec domus contra domum, sed ubique ad unum atque idem sacrificium a sacerdotum Principe colligebamur, atque in unum ovile ab uno pastore congregabamur, et ad ubera ejusdem matris Catholicæ Ecclesiæ nutriebamur. At posteaquam stellæ hujus fulgor in tenebras est plangenda conversione mutatus, et abyssi clave puteum tenebrarum aperuit: tantus est fumus hæresum, schismatum, sectarum exortus, ut jam nec in eadem provincia, nec in eadem civitate, vel domo, unus alium internoscat. En quanto miraculo separavit Deus Israël ab Ægyptiis. Nos enim ad quos, Dei beneficio, fumus ille tartareus non pervenit, non solum in Italia, Hispania, Gallia, sed in ipsa etiam Germania, et Britannia, et in ultimis orbis terræ partibus fratres nostros videmus; cum Ægyptii boreales, quorum terram operuere tenebræ Ægyptiis densiores et quorum populos caligò feralis involvit; in eadem (ut dixi) domo inter se non agnoscant.

Obscuravit quoque hic fumus (ut in Apocalypsi dicitur) solem et aerem. Nam per solem, Christum accipiendum esse, qui de se ipse dicit: *Ego sum lux mundi*; per aerem, Scripturas, per quas in hujus

(1) Apocal. IX, 2.

vitæ laboribus quodammodo respiramus, et nostri, et adversarii, hoc est, et Catholici, et hæretici libenter admittunt. Et Christum quidem, quam vehementer fumus iste teterrimus obscuraverit, testis est Transylvania, et finitimæ regiones, ubi a novis Ebionitis, Samosatenis, et Arianis, qui omnes e Lutheri gymnasio prodierant, Christi divinitas palam, ac sine ullis ambagibus abnegatur. Testis Moravia, Hollandia, et nescio quot aliæ nationes, ubi Anabaptistæ, qui et ipsi Lutheri, si non parente, certe avo, et majore gloriantur, Christo veram carnem, atque animam suis erroribus adimunt. Testis etiam ipsa Germania, ubi qui veri, ac rigidi Lutherani dici volunt, per novum nescio quod figmentum ubiquitatis humanam Christi naturam cum divina confundunt.

Non defuerunt olim hæretici veteres, qui Christum justitiæ solem variis errorum nebulis obscurare tentarunt: sed nulli unquam liberius, nulli impudentius, nulli horribilius, quam ii, quos mundo Lutheri schola produxit. Quis enim in antiquis Hæreticis legit, Christum non modo non esse Deum, sed neque adorandum, aut invocandum; eundem etiam de salute desperasse, atque esse damnatum, ut omittam Cerberos tricipites, et tricorpores Geryones; Deum fictitium, imaginarium, phantasticum, aliaque id genus nomina blasphemiam, quæ piissimi scilicet isti Theologi usurpant, cum sacrosanctæ Trinitatis arcana explicare, vel potius temerare nituntur. Horror est audire, vel legere quanta temeritate hoc tempore de Christi mysteriis disputetur; ut jam dubitari non possit, quin isti sibi non levibus nebulis, sed fumo teterimo, atque tractabili Christum solem obdlexerint.

Porro Scripturas, quæ (ut dixi) per aerem significantur, incredibile dictu est, quam densis tenebris hic fumus involverit. Tot enim jam exstant interpretationes contrariæ, tot commentaria inter se pugnantia, tot lites, et contentiones de intelligentia verbi Dei, ut ea quæ olim clarissima omnibus erant, nunc obscurissima, ac veluti ænigmata quædam esse videantur.

Joannis Evangelium quis nescit adversus Cerinthum, et Ebionem præcipue scriptum fuisse, qui Christum sempiternum, ac Deum esse negabant? Et quid illis verbis clarius pro Christi divinitate, atque æternitate dici potest: *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum* (1)? Et tamen hodie Transylvani locum istum ita suis commentariis perverterunt, ac depravarunt, ut ex isto ipso loco argumentum ducant, quo probent Christum neque esse Deum, neque ante Matrem Virginem exitisse.

Quid in re sacramentaria? Dicine potest aliquid planius illis verbis:

(1) Joan. I, 1.

Hoc est corpus meum (1)? At hoc tempore pauca ista verba tam alte in cimmerias tenebras demersa a Lutheranis, et Zwinglianis sunt, ut nuper quidam ducentas collegerit horum verborum vel apertas depravationes, vel inter se dissidentes interpretationes. Exempla generis ejusdem prope innumerabilia possem adferre; nisi me locustæ jamdudum ad se inspiciendas invitarent.

De fumo igitur putei prodiisse Joannes vidit agmina quædam admirabilium, et furentium locustarum, quæ paulo post etiam equorum, et scorpionum, et leonum, et curruum volitantium, et hominum armatorum speciem præ se ferrent. Primum locusta sordidum, atque ut ita dicam, ventrosum est animal, totum siquidem ejus corpus nihil fere est, nisi venter. Quocirca nec incedere, nec volare recte potest, sed saltitudo erigit se in sublime quasi volatura, et mox nimio ventris pondere ad terram depressa turpiter cadit. Tales omnino sunt hæretici Lutherani, homines ventri addicti, hostes jejuniorum, continentiam inimici; et ea de causa nec possunt recte vivendo per viam mandatorum incedere; neque pennis contemplationis, sese ad res cœlestes, ac divinas intuendas erigere. Nituntur quidem interdum sese attollere, et mores emendare, sed more locustarum continuo iterum cadunt, ac deprimuntur ad terram.

Testis esse potest Saxonica visitatio. Nam cum Lutherus animadverteret aliquando ob evangelicam libertatem a se tot annis prædicatam, omnesque leges Ecclesiasticas abrogatas, et ipsum decretum publice in foro exustum, populos Germaniæ jam sine ullo fræno in vitia ruere; quamdam instituit visitationem, atque admonuit verbi ministros, ut prædicarent poenitentiam, timorem Dei, obedientiam, opera bona. Sed saltus fuit locustæ, nam nec ipse mores emendavit suos, nec populi pastorum admonitionibus paruerunt. Nec sane immerito. Quorsum enim bonis operibus studeant, quibus sufficit una fides?

Pari ratione conantur plerique eorum per contemplationem volare, et scribunt jam passim libros de tribus personis, de duabus naturis, de vera Christi divinitate, deque aliis summis fidei nostræ mysteriis, sed interim ita cadunt, ut non tibias tantum, sed etiam caput ad terram allidant. Rari enim admodum sunt apud Lutheranos, qui in libris de Christo editis vel Ebionem, vel Arium, vel Nestorium, vel Eutychem non sapiant.

Habent deinde locustæ illud etiam proprium, quod cum rege careant, tamen turmatim incedunt. Sic enim legimus in Proverbiis Salomonis: *Regem locusta non habet, et egreditur universa per turmas suas* (2). Sic etiam regem Lutherani non habent ullum. Nullum enim

(1) Joan. XXVI, 26. — (2) Prov. XXX, 27.

esse volunt, qui toti Ecclesiae cum potestate praesit; neque aliud magis in catholicis reprehendunt, quam quod uni omnes obediant, quod que unum agnoscant Christi in terris Vicarium, Petri Apostoli successorem, Ecclesiae universae patrem, et pastorem. Sed licet rege careant novae istae locustae, brevi tamen ita propagatae, atque auctae sunt, ut turmatim ingenti agmine progrediantur. Quod quidem nonnulli non mediocriter admirantur. Qui fieri potest (inquiunt) ut doctrina ista nova non sit a Deo, et tamen tot populos, tot provincias, tot regna tam brevi tempore occupaverit? Sed si ita liceat philosophari, magis adhuc mirabimur, cur Mahumeti Alcoranum in magna parte orbis terrae tam facile obtinuerit.

Sed nulla est, mihi credite, causa admirationis, cum et Alcoranum Mahumeti, et Evangelium Lutheri, carni, ac sensibus commodissime accidant. Christi Evangelium, quod res difficillimas ad credendum, et laboriosissimas ad operandum imperat, quodque carni, et sanguini penitus adversatur, piscatorum opera tam felici progressu in toto orbe terrarum brevissimo tempore disseminatum, receptumque fuisse. Vere est admirandum, certissimumque divinae potentiae argumentum. At Mahumeti, Lutherique doctrinam nihil est mirum et facile, et in multis locum reperisse, multa enim eaque difficillima fidei nostrae mysteria sustulit, et simul fræna libidinibus laxavit, et omnibus sceleris hominibus aditum patefecit.

Aspicite enim qui sint qui ad Lutheranos plerumque deficiunt: gulae addicti ad eos accurrunt, quod non sint apud eos stala jejunia: incontinentes, quod apud eos etiam monachis, et monialibus matrimonia concedantur: desertores monasterium, quod omnia apud eos vota laxentur, omnia claustra reserentur, continentia cum conjugio, cum divitiis paupertas, obedientia cum licentia commutetur: homines avari, et ambitiosi, quod eis Lutherani non solum opes Ecclesiae, sed etiam personas, et ipsam fidem ac religionem inaudita adulatione subjiciant: itemque otiosi quod Lutheri religio sola fide contenta, opera non requirat. Denique improbi, et scelerati omnes, quod nec peccata sacerdotibus confiteri, nec ulli hominum vitae suae rationem reddere teneantur.

Et miramur adhuc si crescat numerus locustarum. Homines enim ita comparati a natura sunt, ut id facile, et libenter credant, quod cupiunt, quod placet, quod delectat. Non est difficile voluptariis, et carnalibus hominibus persuadere, Sacerdotes et Monachos conjugio alligari oportere, continentiam esse rem supra vires, jejunia supervacanea, delectum ciborum superstitiosum. Non est difficile apud avaros excusare usuras, apud ambitiosos simoniam, apud lascivos fornicationem.

Legite Evangelium: *Audiebant* (inquit S. Lucas) *omnia hæc Pharisæi, qui erant avari, et deridebant eum*. Non credebant Pharisæi disserenti Domino, ac dicenti: *Non potestis Deo servire, et mammonæ*. Quare? quia erant avari, neque a Mammona avelli se patiebantur. Et alio loco ad ambitiosos Dominus: *Quomodo*, inquit, *vos potestis credere, qui gloriam ab invicem accipitis, et gloriam quæ a solo Deo est, non quaeritis* (1). Non miror, inquit, vos non credere, mirarer si crederetis, quando superbia atque ambitio ita oculos vestros excæcavit, ut humilem Christum, et gloriæ contemptorem agnoscere non possitis. Accepissent sane Pharisæi libenter Christum, si non crucem, non egestatem, non humilitatem prædicasset, sed primos accubitus in cœnis, primas cathedras in synagogis, salutationes in foro, denique magnas opes, et clarissimos honores hic in terris suis sectatoribus attulisset.

Quæ cum ita sint, nihil est cur quisquam miretur, si tam multi et tam facile Mahumeto, ac Luthero carnis libertatem prædicantibus manus dederunt. Erant enim utroque tempore, ut ex historicis cognosci potest, mores hominum Christianorum magna ex parte corruptissimi; sacramenta, religiones, disciplina Ecclesiastica contemnebantur, conculebantur, jacebant: florebant vero, ac vigeabant, vel potius dominabantur, ac regnabant omnia genera vitiorum, ut jam homines sic affecti sanam doctrinam non sustinerent, sed quaerentes sibi magistros prurientes auribus. Non fiebant hæretici, quod nemo esset, qui hæreses prædicaret. Sed jam erant ipsi ad hæresim suscipiendam præparati. Ligna erant arida, atque ad flammam concipiendam idonea. Expectabatur solum qui ignem excitaret, atque subjiceret. Non defuit Satanas muneri suo, ac per Mahumetum in Oriente, per Lutherum in Occidente tantum incendium excitavit, quantum multis annis, et magno labore restingui non poterit. Habemus igitur, cur locustæ tam subito propagentur, ut per turmas plenis agminibus gradiantur. Videamus nunc, si placet, quibus verbis a Spiritu describantur.

Ait igitur B. Joannes, vidisse se in locustis *faciem humanam, capillos muliebres, caudam scorpionum, dentes leonum, caput corona quasi aurea insigne, pectus lorica ferrea communitum*: Atque addit, *Fuisse eas quasi equos paratos ad prælium, et sonitum alarum ipsarum, quasi currus equorum properantium ad certamen; et habuisse regem supra se Angelum abyssi, qui dicitur Hebraice Abaddon, Græce Apollyon, Latine Exterminator* (2). Percurramus breviter singula.

Facies humana, blanda, muliebris, designat initium hæreticæ prædicationis. Nihil enim se docturos affirmant, nisi simplicem veritatem,

(1) Luc. XVI, 14; Matth. VI, 24; Joan. V, 44. — (2) Apoc. IX, 8.

ac purissimum Dei verbum; nolle se aliquid immutare, vel innovare sed repurgare tantum nescio quos abusus, ac breviter doctrinam fidei, et religionem Christianam ad purissimos fontes Evangelii revocare. Ita nimirum simpliciores alliciunt, sibi que audientiam parant.

Cauda scorpionis significat exitum lethiferum, ac venenatum. Nam posteaquam Dei verbum Lutheranus Minister proposuit, continuo illud perversa interpretatione depravat, atque ad varios detorquet errores; et eo modo quasi retorta cauda aculeum infigans in audientium mentes lethiferum virus infundit. *Scriptum est*, inquit, *Bibite ex hoc omnes, perperam igitur, et contra Evangelium faciunt, qui calicem Domini non omnibus præbent* (1). Agnosco Dei verbum, ac veneror: *Bibite ex hoc omnes*. At bone vir, quo tandem verbo Dei probabis, vocabulum (omnes) ad omnes omnino homines, et non ad omnes certi alicujus generis pertinere? Alioqui si ita videtur, demus etiam Turcis, Judæis, Ethnicis, infantibus, morionibus sacrum calicem; nam et isti inter homines numerantur. *Scriptum est*, inquit, *honorabile connubium in omnibus*. « Ergo in Apostolum peccant, qui connubium in laicis venerantur, in Sacerdotibus, et Monachis reprehendunt (2). » Sed si ita est, et in omnibus hominibus connubium honorare oportet, honoremus connubium parentis cum filia, fratris cum sorore, avi cum nepte. Quid quod connubium dixit Apostolus, non sacrilegium? Conjugia vero post solemnia vota, non connubia, sed sacrilegia a sanctis Patribus nominantur.

Sed pergamus ad cætera. *Dentes leonum* detractiones sunt, quibus assidue et litteris, et sermonibus Lutherani famam lacerant monachorum, Sacerdotum, Pontificum, ipsorum etiam Sanctorum, qui cum Deo feliciter regnant. Et sane detractionibus ita delectantur Lutherani, ut eis nutrirî, sustentari, ac vivere videantur. Et tam multa dicunt, et scribunt, quæ nec sunt, nec fuerunt, fortasse etiam nunquam erunt, ut videantur omnem penitus sensum pudoris, atque omnem conscientiam exuisse. Certe si ex eorum disputationibus, et concionibus, ex commentariis, et libris detractiones detraherentur: sic ab eis tota substantia, et succus omnis abscederet, ut ingentia illa volumina, quibus bibliothecas nunc replent, in pauca folia contrahi possunt.

Corona in capite locustarum superbia atque arrogantia est, qua sese Lutherani super omnes efferunt. Exstat liber Lutheri ad ducem Georgium; in eo sic ait: « A tempore Apostolorum nullus doctor aut Scriptor, nullus theologus, aut jurisconsultus tam insigniter, et clare conscientias sæcularium statuum confirmavit, instruxit, et consolatus est, sicut ego feci. Per singularem Dei gratiam hoc certo scio, quoniam

(1) Matth. XXVI, 27. — (2) Heb. XIII, 4.

neque Augustinus, neque Ambrosius, qui tamen in hac re optimi sunt, mihi in hoc æquales sunt. » Et rursus in sermone de eversione Hierusalem: « Tam copiose, inquit, prædicatum est a nobis evangelium, ut ne apostolorum quidem tempore tam clarum fuerit. » Quid quod in libro contra Bullam Leonis X. summi Pontificis, audet homo privatus Pontificem Maximum, cum universa, quæ illi paret, Ecclesia excommunicare? Quis unquam legit, vel audivit, episcopum a presbytero, ne dicam summum Pontificem a monacho excommunicari potuisse? Exhorruit quondam Chalcedonense Concilium Dioscori audaciam, qui Concilio Ephesino secundo præsidens, Leonem primum Pontificem excommunicare præsumperat. At quæ comparatio esse potest inter Dioscorum Patriarcham secundæ sedis generali Concilio præsidentem, et Lutherum privatum monachum; in suo cubiculo delirantem? quid quod non modo Lutherus, et Calvinus nihili faciunt mille Cyprianos, et mille Augustinos, sed etiam quivis eorum minister pro asinis, et stîpitibus ducit omnes Catholicos?

Erant autem coronæ illæ quasi aureæ, id est, aureæ videbantur, sed non erant: simulant enim se Dei zelo ad ea, quæ dicunt incitari, cum tamen nihil minus, quam zelum Dei noverint. Vel ideo coronæ dicuntur quasi aureæ, quia magnis se nominibus ornant, cum se prophetas, evangelistas, Helias tertios, repurgatores doctrinæ, instauratores fidei, ac religionis, appellant: cæterum solo fulgore, ac sonitu insignium vocabulorum, cum in re nihil subsit, inaniter gloriantur.

Pectus lorica ferrea armatum obstinationem designat. Lutherani siquidem, sed magis adhuc Calvinistæ, et maxime omnium Anabaptistæ ita animum obdurant, atque obfirmant, ita pectus obstinatione, et pertinacia muniunt, ut quamvis apertissime convincantur, malint tamen millies mori, quam ab errore recedere.

Jam vero *similitudo equorum, qui parati videbantur ad bellum*, signum est audaciæ, ac temeritatis. Si quis Lutherum audiat, putabit omnino se Goliath Philistæum, vel Thrasonem quempiam audire: « Adeste (inquit in assertione art. 25.), adeste adhuc omnes Papistæ in unum; conflata studia vestra omnia in unum, si forte possitis hoc vinculum dissolvere. » Et ibidem: « Hanc ratiunculam, » inquit, « neque solvunt, neque solvent unquam omnes Papistæ in unum chaos confusi. » Sed quam temere gloriosus miles ista effutierit, episcopus Roffensis beatissimus martyr ostendit, qui vincula illa Lutheri judicio indissolubilia, tamquam fila aranearum momento dissolvit.

Porro *volantes currus* miram indicant velocitatem, qua nova ista secta instar pestiferæ tabis sese per varias regiones effudit. Nam non contenta occidit, et aquilonaribus regnis, ad orientem quoque, et meridiem,

ad Græcos, ad Indos, ad ipsum novum orbem navigare ausa est; quamquam et a Græcis cum ignominia repulsa fuit, et apud Indos non permisit Dominus, ut vestigium figere posset. Neque enim tam horribile flagellum innocens illa, ac tenera Christi Ecclesia merebatur.

Ad extremum : *Regem supra se locustæ habere dicuntur Angelum abyssi.* Nam etsi regem aspectabilem, et corporalem locustæ non habent, ut supra ex Salomone docuimus; invisibili tamen rege, velint nolint, carere non possunt. *Ipse est enim* (ut ait S. Job) *rex super omnes filios superbiæ* : in filiis autem superbiæ principem locum hæretici tenent.

Porro *Exterminator* dicitur rex locustarum, quod per nullam unquam hæresim, aut persecutionem Satanas Ecclesiam ita vastare, atque ad ultimum exterminium vocare conatus sit, ut hoc tempore fecit per Lutheranos. Cæteræ hæreses caput aliquod religionis petebant, sed ordinem, ac disciplinam, aliaque vel munimenta, vel ornamenta Ecclesiæ pro viribus conservabant. Hæresis Lutherana partim per se, partim per suas proles, Confessionistas, Zwinglianos, Anabaptistas, Libertinos, Samosatenos, Arianos, Ubiquistas, omnia omnino Ecclesiæ bona in iis locis, ubi grassari potuit, instar sævæ grandinis prostravit, dissipavit, perdidit, exterminavit.

Percurrite mecum cælum, terras, purgatorium, gehennam. Quid est in cælo? Deus, Christus, angeli, beati. Quid in his intactum reliquerunt? plane nihil. Deum spoliarunt Trinitate, Christum Deitate, et humanitate; sanctos homines beatitudine, eosdem cum angelis omni cultu, et veneratione.

Ab Ecclesia, quæ est in terris, quid non abstulit Lutherana tempestas? magnam partem Scripturæ, omnia pene sacramenta, omnes traditiones, sacerdotium, sacrificium, vota, jejunia, festos dies, templa, altaria, reliquias, cruces, imagines, uno verbo monumenta omnia pietatis, leges ecclesiasticas, disciplinam, atque ordinem universum, populorum erga principes obedientiam, principum erga inferiores potestatem, denique omnem modestiam, omnem virtutem, omnem domus Dei decorem, ac pulchritudinem exterminavit.

Quid jam de purgatorio dicam? ubi non modo pias illas mentes, vivorum suffragiis privavit, sed ipsum totum purgatorium funditus evertere, extinguere, exterminare conata est. Sed forte inferis pepercit? ne suo regi angelo abyssi injuriam facere videretur. Non ita est. Nam etiam inferos veros, et locales multi Lutheranorum negant, et imaginarios nescio quos inferos ex capite suo fingunt. Vera igitur exterminatrix hæresis hæc dici potest, et eo rege digna, qui Hebraice Abaddon,

(1) Job. XLI, 25.

Græce Apollyon, latine Exterminator appellatur. Et mirum sane esset, si non etiam Lutherani ipsi hoc exterminium mirarentur, nisi a fumo illo putei plane obcæcati fuissent.

Sed una in tot malis consolatio est. Quod, ut Joannes in eodem loco scribit : *Locustæ istæ herbas virides, florentesque arbores non lædunt : sed ligna solum arida, atque ad incendium præparata.* Lutherana etenim secta cum tota carnalis sit, non facile viros bonos, et in quorum animis viret, ac floret religio, et pietas, fallere potest; et raro aut nunquam fortasse contingit, ut Ecclesia Catholica deserta ad Lutheranos transfugerit, qui non antea corrupte, et perditæ inter Catholicos vixerit.

Cum aræ ventilari incipiunt, non frumenta, sed paleæ vento abripiente separantur ab aræ, ita prorsus cum Ecclesia per ethnicorum persecutiones, vel hæreticorum deceptiones, Deo permittente, cribratur, aut ventilatur a Satana, non viri sancti, et graves, sed improbi, leves, curiosi, lascivi ab Ecclesia avolantes ad ethnicos, hæreticosve transfugiunt, nec fere solet accidere, ut ante circa fidem aliquis naufraget, quam naufragare cæperit circa mores. Quare ut hoc tempore improba vita gradus quidam est ad hæresim Lutheranam, sic etiam contra pestem eandem antidotum præsentissimum, atque optimum erit innocentia vitæ, et studium operum bonorum.